

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

NOFEMERE 2010

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 6.

KAROLO YA A: TEKATLHAOLOGANYO**POTŠIŠO 1**

- 1.1 1.1.1 Batho ba go se loke.
Ba go hloka tlhompho.
Ba go se naganele batho ba bangwe.
(Dikarabo tša maleba di tla amogelwa). (2)
- 1.1.2 Gore tseleng, ba no tsena le ge ba bona gore mootledi yo mongwe o etla.
Ba ema mo gongwe le mo gongwe ba nametša batho.
Ba ba otlediša bošaedi mebileng. (E tee) (1)
- 1.1.3 Baithuti ba tla tšweletša mabaka a go fapana.
Mohlala: Ba rutwe go swara banamedi gabotse.
Ba hwetše tlhahlo ya maleba le tumišo ge ba šoma. (2)
- 1.1.4 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana.
Mohlala: Ba a selekiša ka ge ba se na tlhompho.
Ba thuša setšhaba ka dinamelwa.
Ba a thabiša ka ge ba thuša setšhaba ka dinamelwa (2)
- 1.1.5 Boraditaxi ba ema moo motho a ratago go fologa gona.
Boradipese ba ema fela boemapese. (2)
- 1.1.6 Gore o kwele bohloko kudukudu. (2)
- 1.1.7 Ga se a mo hlompha.
Tokelo ya tšhireletšego/ polokego (2)
- 1.1.8 Baithuti ba tla tšweletša mabaka a go fapana.
Mohlala: Ke be ke tla mo swariša.
Ke be ke tla mo lebalela. (2)
- 1.2 1.2.1 Go hula/bohodu.
Go swara poo.
(E tee) (1)
- 1.2.2 Mekhukhung.
Moo go sa fetego batho ba bantši.
Ka gae.
Sekhutlwaneng.
(Karabo ya maleba e tla amogelwa) (2)
- 1.2.3 Lehodu le swerwe la bethwa. (2)
- 1.2.4 O bontšha a kgopela tebalelo/tshwarelo/O bonala nke o tšhogile kudu. (2)

- 1.2.5 Baithuti ba tla tšweletša mabaka a go fapana.
Mohlala: Bodiidi, Tlhokego ya mešomo le go seleka.
Motlhako (2)
- 1.2.6 A go kgopela thušo/A go ba tlalelong/ letšhogo/ kgakanego (2)
- 1.2.7 E laetša polelonoši/O bolela ka kgopolo/Sebopego sa yona se
fapana le tše dingwe. (2)
- 1.2.8 Baithuti ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana.
Mohlala: Aowa, molaotheo o re batho ba se itšeele molao
matsogong.
Ee, ge o hwetša bophelo bja gago bo le kotsing. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO**POTŠIŠO 2**

Balekwa ba ka tšweletša dintlha tše di latelago:

TSOPOLWA	MANTŠU A GAGO
1. '... meragelo ya maleba ya go eta pele.'	Go buša ka tshwanelo.
2. '... taolo ye botse ya batho le didirišwa'	Tirišano ya go kgotsofatša ya batho le tlhokomelo le tirišo ya maleba ya didirišwa.
3. '... dipeakanyo tša lebaka le letelele, tša magareng le tše dikopana.'	Go lokišetša dilo go ya ka mabaka a go fapana a tšona.
4. '...go sepediša le ditšhelete ka tshwanelo'	Tšhomišo ya maleba ya tšhelete.
5. '... go rulaganya mošomo...'	Peakanyo ya mošomo.
6. '... go hlohleletša batho go šoma...'	Go fa batho mafolofolo a go šoma ka tshwanelo.
7. '... go kgotsofatša setšhaba le bengmošomo...'	Go hlankela setšhaba ka go dira tšeo o lebeletšwego go di phetha.

- Dintlha = 7
- Polelo = 3

Dikotlo:

- Fokotša moputso o tee ge molekwa a se a akaretša ka mokgwa wo o laeditšwego.
- Ge molekwa a ngwalollotše mofoko a 1 – 3 go tšwa temaneng, se mo otle.
- Ge a ngwalollotše mafoko a 4 – 5 , fokotša moputso o tee.
- Ge a ngwalollotše mafoko a 6 – 7 , fokotša meputso ye mebedi.

Diphošo tša go amana le polelo bjalo ka thutapolelo, mopeleto le tirišo ya maswaodikga. Molekwa a otlwe ka tsela ye e latelago:

- Diphošo tše 0 – 4, molekwa a se otlwe.
- Diphošo tše 5 – 10, fokotša moputso o tee.
- Diphošo tše 11 – 15, fokotša meputso ye mebedi.
- Diphošo tše 16 go ya godimo, fokotša meputso ye meraro.

Gore molekwa a se hwetše meputso ye mentši ya polelo go feta ya kakaretšo, aba meputso ka tsela ye e latelago:

- Go hwetša moputso o tee wa polelo, dintlha tša maleba e be tše 1 – 3.
- Go hwetša meputso ye mebedi ya polelo, dintlha tša maleba e be tše 4 – 5.
- Go hwetša meputso ye meraro ya polelo, dintlha tša maleba e be tše 6 – 7.

Fokotša moputso o tee go palomoka ge molekwa a se a laetša palo ya mantšu goba kakaretšo e le ye telele.

HLOKOMELA: Dikhutsofatšo di se šomišwe, fela ge di ka hwetšwa di balwe bjalo ka mantšu ao di a emelago.

KAROLO YA C: THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠOPOLELO**POTŠIŠO 3**

- 3.1 Outsü. (2)
- 3.2 Go goka/goga šedi ya mmadi. (2)
- 3.3 Bana ba sekolo/ baithuti
Batho ba go rata outsü. (2)
- 3.4 Ya gore batho/ bana ba nagane gore ge le bona ba ka ja outsü ba tla swana
le monna yo wa senatla. (2)
- 3.5 E fa bana maatla dithutong. (2)
- [10]**

POTŠIŠO 4

- 4.1 4.1.1 (a) Bakišana. (1)
(b) Foša. (1)
- 4.1.2 Ee, Go šomišitšwe leina go hlaola. (2)
- 4.1.3 Lehlathi-mokgwa. (1)
- 4.2 4.2.1 Ke dira bjalo. (1)
- 4.2.2 Go laetša letlago. (2)
- 4.2.3 Ee, ke la go dumela. (2)
- 4.2.4 Taelo. (1)
- 4.2.5 Se.
Balekwa ba tla tšweletša mafoko a go fapana.
Mohlala:
O se ke wa utswa. (2)
- 4.2.6 Balekwa ba tla tšweletša mafoko a go fapana go laetša mafahla
bjalo ka setho sa mmele le bjalo ka bana ba motho ba go belegwa
ka letšatši le tee. (2)
- [15]**

POTŠIŠO 5

- 5.1 Mna. (1)
- 5.2 Mphe dithekethe hle!
Hle mphe dithekethe!
Ako mphe dithekethe! (1)
- 5.3 Ebile.
Balekwa ba tla tšweletša mafoko a go fapana.
Mohlala:
Ke mmone ebile ke mmoditše. (2)
- 5.4 Ga le senye polelo le a e godiša ka gore ga re na lereo la maleba la Sepedi. (2)
- 5.5 Mphe. (1)
- 5.6 Digole. (1)
- 5.7 Malose o re Morena a mo fe dithekethe. (2)
- 5.8 Dithekethe di tla ba tša fetšwa ke bafsa ba. (2)
- 5.9 Bafsa. (1)
- 5.10 Ba, ke la kgato ya mathomo/pele. (2)
- [15]**

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80